

Even voorstellen...

In deze vaste rubriek wordt de mogelijkheid gegeven om je eigen werkgroep voor te stellen. Dit kan leiden tot een uitwisseling van leuke ervaringen en ideeën. Dit maal de meest noordelijke provincie van ons land: Groningen!!!

De Vlinder- en Libellenwerkgroep Stad & Ommelaand is een jonge werkgroep van 15 jaar. Het werkgebied bestaat uit de hele provincie. Daarmee is het groter dan de vroegere eigendommen (ommelanden) van de stad Groningen die tot Stadskanaal reikten. Naast de provinciale werkgroep zijn er nog twee lokale werkgroepen actief in de gemeente De Marne (onder de vlag van Boer & Natuur) en Grootegast (IVN). In korte tijd zijn we gegroeid naar meer dan 60 leden, waarvan een handjevol ook echt actief is. Jaarlijks worden circa 8 tot 10 excursies georganiseerd met als thema dagvlinders, nachtvlinders of libellen. Als dat aan de orde komt, komen tijdens de excursies ook sprinkhanen, bijen en allerlei vliegengroepen aan bod. Naast deze thema's is de gezelligheid ook belangrijk.

Voor het publiek buiten onze werkgroep zoeken we de samenwerking met andere organisaties, waaronder de Milieufederatie Groningen, de Hortus (Nationale nachtvlindernacht) en het Groninger Landschap. Een deelname van liefst 204 mensen was vijf jaar geleden het geval!!!

In verschillende gemeenten is verscheidene malen met basisscholen samengewerkt. Door de werkgroep zelf of in samenwerking met het IVN zijn inmiddels 6 vlinder- en 3 libellencursussen georganiseerd. Er is duidelijk toenemende aandacht voor insecten onder het grote publiek af te lezen.

In kader van de flora- en faunawet zijn door de werkgroep voor verschillende gemeenten waarnemingen verzameld van aldaar voorkomende soorten. Aan de gemeente De Marne is een advies uitgebracht over een vlindervriendelijk beheer van fietspaden. Op basis van het advies is het beheer ook daadwerkelijk aangepast. Voor de gemeente Groningen zijn van de dagvlinders en libellen doelsoorten geselecteerd om het gemeentelijk beleid te kunnen toetsen.

Publicitair hebben we niet te klagen. Jarenlang hadden we een vaste rubriek bij een lokale omroep 'Radio Compagnie'. Recentelijk hebben drie uitzendingen gehad bij Radio Noord en TV Noord. Ook marktcramen op groenmarkten dragen bij aan een betere bekendheid.

Gebied

Kortgezegd bestaan de regio's Oldambt, Fivelingo, Hogeland en Middag-Humsterland uit zware zeelei en lichte zavel. De regio's Westerwolde, Veenkoloniën en Gorecht bestaan uit zand. De regio's Lageland en Zuidelijk Westerkwartier (ZWK), tot slot, bestaan uit de overgang van het hoger gelegen zand in het zuiden naar het lager gelegen klei in het noorden. Hier heeft laagveenvorming plaats gevonden. In met name het ZWK bestaat op korte afstand veel variatie in hooglaag en zand-veen-klei. In combinatie met de bodemsamenstelling verklaren milieufactoren als stroming, zout, zuurgraad en voedselrijkdom het voorkomen en de verspreiding van libellensoorten.

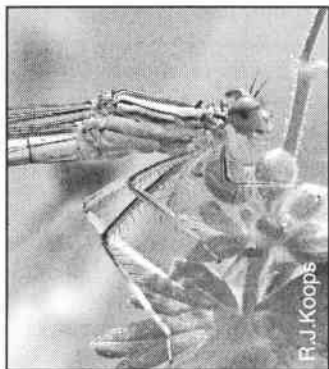
In Gorecht en Westerwolde stromen vanuit Drenthe de beken Drentse Aa, en Ruiten Aa Groningen binnen. Langs beide beken komen grote populaties voor van de Weidebeekjuffer en Blauwe Breedscheenjuffer. De bouw van rioolzuiveringsinstallaties, de aankoop van gronden in de beekdalen en een gewijzigd beheer hebben op beide soorten een positieve invloed.

Tot boven de stad Groningen plant de Weidebeekjuffer zich nu voort, terwijl hier in het Reitdiep toch al een zoutwater invloed merkbaar is. Tot de afsluiting van de Lauwersmeer in 1969 was via het Reitdiep vrije scheepvaart mogelijk vanuit de stad naar de Waddenzee. Veertig jaar later is de invloed van brak water nog altijd aanwezig.

In het laagveengebied van het Lageland stroomt de Slochter Ae. Nabij Woudbloem is deze omgeleid en gekanaliseerd. In het afgesloten deel kwam nog Krabbescheer voor. Door afwezigheid van stroming en scheepvaart heeft de plant zich kunnen vermenigvuldigen. Inmiddels is een oppervlak Krabbescheer aanwezig van 1 hectare (>1km*10m). Acht jaar geleden is hier de Groene glazenmaker ontdekt. Na onder-

Samenwerking met basisscholen kan zorgen voor meer betrokkenheid bij natuurbeleving

Blauwe breedscheenjuffer

zoek door de Vlinderstichting en Staatsbosbeheer wordt de populatie geschat op 1.400 dieren en zou hiermee tot de grootste van Nederland behoren. In kanalen en stadsvijvers verspreid in het Veenkoloniale landschap en in petgatencomplexen in het ZWK zijn ook nog populaties van de Groene glazenmaker aanwezig.

In deze laagveengebieden komen ook Vroege glazenmaker, Glassnijder en Gevlekte witsnuitlibel voor. Afhankelijk van de mate en samenstelling van het kwelwater kan een zeer gevarieerde libellenfauna aanwezig zijn. Een goed voorbeeld hiervan is de Baggerputten bij Slochteren.

In het Zuidelijk Westerkwartier en in Appelbergen, Smeerling en Sellingen is vanaf 1700 stelselmatig hoogveen ontgonnen. Wat resteert zijn dobben met een voedselarme waterkwaliteit. In de geïsoleerde watertjes met veenmos komt onder zure omstandigheden de Venglazenmaker, Koraaljuffer en Venwitsnuitlibel voor. Is enige invloed van mineraalrijk grondwater

merkbaar dan is de Maanwaterjuffer aanwezig. Andere soorten die hier voorkomen zijn Smaragdlibel, Tenger pantserjuffer en Tangpantserjuffer.

In het noordelijk kleigebied komen de gebruikelijke soorten voor als Lantaarntje, Steenrode heidelibel en Paardebijter en Keizerlibel. Toch kunnen hier ook onverwachts populaties voorkomen van de Vuurjuffer en de Groene glazenmaker. Door opspuiten van zand in het Eemshavengebied is hier een apart milieu ontstaan dat afwijkt van het omgevende kleigebied. Op dezelfde manier wijkt ook het Lauwersmeer af. Alleen is dit op een natuurlijke wijze ontstaan door opslibbing en afzetting van zand.

Tenslotte

Bij deze is een ieder uitgenodigd om met eigen ogen te zien dat Groningen meer is dan plat, open en klei. Voor overnachting zijn fantastische gelegenheden als bed & breakfast bij de boer of in een van de kamers in de historische borgen. Vergeet na afloop niet de waarnemingen door te geven aan de Vlinderstichting.

Kijk ook eens op <http://groningen.libellen.nl/>

Bas van de Wetering

Vlinder en Libellenwerkgroep Groningen Stad en Ommeland

Ontwikkelingen van laagveenlibellen in Flevoland

Inleiding

De provincie Flevoland is in het kader van het provinciale soortenbeleid in 2004 gestart met het project "Waternetwerken in de Oostrand". Doel van project is het creëren van nieuw habitat voor watergebonden dier- en plantensoorten (van de Water, 2007). Sinds 2003 zijn hiervoor aan de oostrand van Flevoland ongeveer 22 nieuwe waterpartijen aangelegd en enkele bestaande watergangen omgelegd (Wijma, 2007).

In 2004 heeft De Vlinderstichting in het kader van dit project onderzoek gedaan naar het voorkomen van libellen in de oostrand van Flevoland. Het doel van deze inventarisatie was om te achterhalen wat de actuele situatie is van de libellenfauna. De belangrijkste conclusie uit het verschenen eindrapport is dat één van de potenties voor de provincie Flevoland ligt in de ontwikkeling van laagveenachtige wateren. Hierdoor zou de provincie een belangrijke verbindende schakel kunnen gaan vormen tussen de laagveengebieden in noord en midden Nederland (Groenendijk et al., 2006).

De KNNV Lelystad is dit jaar, in eerste instantie los van bovenstaand initiatief, gestart met een project om de vlinder-, libellen- en sprinkhaanfauna van de provincie in kaart te brengen (Colijn & Boinck, 2007; www.redcube.nl/~colijn/ [in voorbereiding]). Binnen de afdeling was al veel kennis aanwezig over de verspreiding van betreffende diergroepen in en om Lelystad maar gegevens buiten "het Lelystadse" waren tot nu toe schaars. Het toetreden van Gerard Eggens tot de groep heeft veel nieuwe gegevens opgeleverd uit de natuurgebieden in de Noordoostpolder.

Op dit moment hebben alle bovenstaande groepen, evenals de European Invertebrate Survey – Nederland (EIS-NL), elkaar gevonden en wordt intensief samengewerkt. Voor wat betreft de inventarisatie van laagveenlibellen is de nadruk komen te liggen op het volgen van de ontwikkelingen in de gebieden waarin bovengenoemd project loopt. In dit artikel beschrijven we de huidige situatie van deze libellen in Flevoland. De beschrijving is gebaseerd op de nog niet gepubliceerde eigen waarnemingen van dit jaar aangevuld met data uit het Landelijk libellenbestand van de NVL/Vlinderstichting/EIS-Nederland (2007).